

НАЛЕЖНЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Сучасна концепція розвитку з'являється наприкінці Другої світової війни. Вихідною точкою її формування стала інавгураційна промова Президента США Гаррі С. Трумена 20 січня 1949 року. Четвертий пункт його промови ознаменував «вік розвитку», який був охарактеризований «науковим прогресом», «промисловим прогресом», «технічними знаннями», «капітальними вкладеннями» і «збільшенням виробництва». Ці ідеї були розвинуті прихильниками неокласичної теорії розвитку, які зробили наголос саме на економічному зростанні, у зв'язку з чим розвиток асоціювався насамперед з економічним ростом. До кінця 60-х років ХХ ст. розвиток розглядався переважно як еволюційний процес, в якому нерозвинуті країни ставали більш модерними завдяки визначеним етапам економічного зростання.

Західна ідеологія розвитку припускала, що такі проблеми нерозвинутих країн, як бідність, неналежні соціальні послуги і низький рівень виробництва, можуть бути усунені за допомогою запозичення і застосування західних технологій, інституцій, моделей виробництва і набору цінностей.

У 80-х роках минулого століття неоліберальний економічний комплексний підхід (так званий Вашингтонський консенсус) став трендом у світовому дискурсі розвитку. Жорстка економія бюджетних коштів, приватизація і лібералізація ринку були «трьома китами» Вашингтонського консенсусу. Ситуація певним чином змінилася у 90-х роках, коли гаслом дискурсу розвитку стала концепція «належного врядування» (good governance). В останні роки як на національному, так і на міжнародному рівнях вона стала наріжним каменем в будь-якій дискусії щодо розвитку, співпраці і допомоги.

У двох словах, належне врядування означає розвинуті інституції і процеси, що є відповідальними перед звичайними громадянами, включаючи тих, хто знаходиться за межею бідності. Практики, консультанти з розвитку і

відповідні міжнародні агенції взяли концепцію належного врядування як новий спосіб сприйняття публічного сектору, політичних і адміністративних структур розвинених країн. Міжнародний валютний фонд, Світовий банк і ООН розгорнули доволі активну кампанію щодо заохочення країн третього світу до впровадження належного управління в якості нового методу проведення реформ.

Наприклад, Світовий банк виділяє *чотири основні аспекти* належного врядування:

1. *Управління державним сектором*: влада повинна ефективно управляти державними фінансовими і людськими ресурсами через системи належного бюджетування, бухгалтерського обліку та звітності, викорінюючи неефективність, особливо в напівдержавному секторі.

2. *Підзвітність*: державні чиновники повинні нести відповідальність за свої дії. Це включає в себе ефективний облік, аудит, децентралізацію, підзвітність на макrorівні своїм споживачам і посилену роль неурядових організацій.

3. *Нормативно-правова база для розвитку*: повинні бути встановлені заздалегідь відомі правила, яких всі дотримуються, конфлікти повинні вирішуватись незалежними судовими органами і повинен бути встановлений механізм з внесення поправок до актів, якщо вони більше не відповідають цілям. Іншими словами, ідеться про важливі аспекти верховенства права.

4. *Інформація та прозорість*, що включає три основні напрями для покращення: інформації про економічну ефективність, прозорість як засіб протидії корупції і гласність наявної інформації для політичного аналізу і обговорення.

У свою чергу державна інноваційна політика, як відомо, передбачає створення економічних, правових і організаційних умов для інноваційної діяльності, підвищення ефективності виробництва і конкурентоспроможності продукції на основі створення і розповсюдження інновацій, сприяння активізації інноваційної діяльності, розвитку ринкових відносин і підприємництва в інноваційній сфері, розширення державної підтримки

інноваційної діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів. З метою покращення умов для інновацій більшість розвинених держав підтримують створення інноваційних центрів і агентств з поширення технологій, науково-технічних парків на базі університетів та дослідницьких інститутів, сприяють покращенню інфраструктурного забезпечення територій як умови розміщення високотехнологічних підприємств, забезпечують стимулювання малих венчурних високотехнологічних фірм, створення спеціальних фондів заохочення інновацій тощо.

Зрозуміло, що принципи належного врядування є корисними для реалізації будь-яких програм розвитку. Проте, урахувуючи складність оцінювання, принципове значення для сучасної економіки, тривалість реалізації та високий ступінь корупційних ризиків, що мають місце при впровадженні державних програм підтримки інноваційного розвитку, можна припустити, що їх ефективне виконання є неможливим без послідовного впровадження стандартів належного врядування.

Погребняк Іванна Євгенівна – здобувач кафедри конституційного права України НЮУ ім. Ярослава Мудрого, молодший науковий співробітник НДІ ПЗІР НАПрН України